

בירור
הלכה
ומנהג

בדבר
נשיאת כפים בכל יום
בעיר חיפה ת"ז

לעילוי נשמת

אבי מורי

הח' ר' ישראל יעקב בן ר' נתן נטע ז"ל

ואמי מורתי

מרת הינדא ביילא בת ר' מאיר בנדיט ע"ה

הונצח ע"י בנם

ר' מאיר נטע סאלני שיחי

שמחת תורה _____ בדבר נשיאת כפיים בכל יום בעיר חיפה ת"ו | תשיא

מכתבי הרבנים שליט"א

בדבר נשיאת כפיים בכל יום בעיר חיפה ת"ו

הנה ידוע שבחול נהגים האשכנזים שלא לישא כפיים רק במוסף דיו"ט [והוא מנהג של מאות שנים וכבר בסוף תקופת הראשונים נהגו כן, ועיין במה שכתבו הבית יוסף והרמ"א על מנהג זה] ואף שבשו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן צה) כתב שהוא מנהג גרוע, והבעל התניא והגר"א ניסו לשנות המנהג, מ"מ מן השמים נעשו מניעות לזה, כידוע [עיין במ"ש הנצי"ב בשו"ת משיב דבר ח"ב סימן קד], וכך נשאר המנהג בחול [ועיין בשו"ת בית אפרים או"ח סי' ו' שנתן טעם למנהג ע"פ דברי הראב"ד בפירושו למס' תמיד סו"פ ו'].
אולם בארץ ישראל נוהגים לישא כפיים בכל יום כמש"כ הבית יוסף, ואף האשכנזים נוהגים לישא כפיים כל יום.

אמנם בצפת וטבריא יש מנהג לישא כפיים רק בתפילת מוסף והועלו השערות שונות ע"י הפוסקים בטעם ומקור המנהג [ע"י בתשובות המנחת יצחק להגר"מ כ"ץ, הובאו בשו"ת מנח"י חלק ח' סימן א' וב'].

וכן בעיר חיפה נהגו שלא לשאת כפיים בכל יום אלא רק בתפילת מוסף, ומקור המנהג טעון בירור שהרי הישוב האשכנזי בחיפה הוקם רק לפני קצת יותר ממאה שנה [וממילא לא שייכת לגבי חיפה ההשערה שתלמידי הבעש"ט ייסדו כן] ויש להעמיק חקר בשורש המנהג, והגרמ"מ הכהן שפרן שליט"א במכתבו כתב שמ"מ הדבר ברור שמדובר במנהג שננהג מאליה ולא הונהג.

במהלך השנים, קמו רבנים שונים לחדש ולהתחיל לשאת כפיים בכל יום בחיפה ובשנת תשל"ט דנו בענין גדולי הפוסקים אחר שהרב הראשי לחיפה באותה העת, הרב שאר ישוב הכהן פעל בענין, והגר"מ כ"ץ שליט"א חתן הברכת משה ר"י סערט וזניץ שיגר מכתבים לשמוע דעתם ופירסם לאחמ"כ את מכתבי התשובה בקונטרס מיוחד בו הסיק לאיסור לשנות המנהג ע"פ דעת המנח"י שהובאה שם.

בתחילת חודשי הקיץ האי שתא (תש"פ) עם שובם של המוני בית ישראל לבתי המדרשות לאחר סגירתם הממושכת נתעוררו כמה רבנים חשובים בחיפה להתחיל לשאת

א. הבית יוסף (טווא"ח סו"ס קכ"ח) הביא ממהרי"ל טעם מפני שמנהג הכהנים לטבול קודם ובכל יום קשה להם לטבול בחורף ולכן עלה המנהג דוקא ביום טוב, עוד טעם הביא מפני ביטול מלאכה. והבית יוסף עצמו לא ניחא ליה בזה וכתב וז"ל: דחק עצמו לקיים מנהג מקומו ואינו מספיק כי מה שכתב מפני שנוהגים לטבול קודם, האי חומרא דאתי לידי קולא היא וכו' וסיים דמוטב להם שיקיימו שלש עשה בכל יום אעפ"י שאינם יכולים לטבול וכו' וישר כחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאת כפיים עכ"ל, והדרכי משה כתב טעם אחר: כיון שטרודים במחיתם בגלות ואינם שרויים בשמחה מלבד ביו"ט, ואכן מנהג הספרדים לישא כפיים אף החול כדעת הב"י, אבל האשכנזים בחול לא נושאים כפיים מלבד במוסף של יו"ט.

תשיב | מכתבי הרבנים שליט"א _____ בירור הלכה ומנהג

כפיים בכל יום, וכמה טעמים לנהוג כן הובאו ונידונו: **א.** ענין שורש מנהג חיפה. **ב.** האם על קהילות שבאו לחיפה ולגליל בכלל ממרכז הארץ יש חיוב לנהוג כן. **ג.** אחר שהתחילו בכ"כ מניני מרפסות וחצירות לשאת כפיים בכל יום אם יש מקום להמשיך בזה.

לגבי בית החסידים 'פני מנחם' בחיפה היה צד נוסף להתחיל בנשיאת כפיים כל יום עקב כך שהינו בית מדרש חדש ולא הונהג בו לפני כן מנהג אחר.

מובאים לפנינו מכתביהם של הגאון רבי מנחם מנדל הכהן שפרן שליט"א ועמו רב קהילתנו הגאון רבי בצלאל וקסלשטיין שליט"א שהורו להנהיג בבית החסידים ובחיפה בכלל שישאו הכהנים כפיהם בכל יום.

ב. ועיין במכתב הגרמ"מ הכהן שפרן לגבי אלו שנהגו כן בזמן שהתפללו מחמת הנגיף רח"ל במניני מרפסות וחצירות: 'וגם אלו שהם מציבורי החסידים הרגישו שבזמן כזה ברכת כהנים לברך את ישראל כל יום היא במקומה ובעתה וזמנה'.

ג. פרטים חשובים במבוא הועתקו מתוך מאמרו של הגאון רבי חיים מאיר גרינבוים שליט"א רב קהילת ויזניץ בחיפה [בבית מדרשם התחילו במנהג זה בשב"ק פ' חקת לאחר שבערב אותה שבת מסר אדמו"ר מויזניץ שליט"א לרב קהילתו הגרמ"מ את הוראת הבית דין צדק ד'ויזניץ שכיון וחיפה אינה 'גליל' ע"כ אפשר לשאת כפיים בכל יום].

ד. לאחר קבלת מכתבי הרבנים שליט"א, ועם קבלת מכתבו של רבינו שליט"א בזה"ל: "לחביבי פ"מ, **כמובן, אפשר לסמוך על הוראתם ולעלות לדוכן בכל יום**". ביום ג' פרשת חקת החלו בבית החסידים לשאת כפיים מדי יום בתפילת שחרית.

שמחת תורה. _____ בדבר נשיאת כפיים בכל יום בעיר חיפה ת"ו | תשיג

מכתב הגאון רבי מנחם מנדל הכהן שפרן שליט"א

בס"ד, ט"ז סיון תש"פ
לנכדי היקר פינחס מנחם שיחי'
שוכ"ט

בעניין לישא כפיים כל יום בחיפה.

א. אקצר בדברים שכבר האריכו בכה ובכה לפני עשרות שנים אם להנהיג כן בחיפה שהקהילות הליטאיות הנהיגו אצלם לברך בכל יום ע"פ הרבנים ומורי ההוראה וגדולי ישראל שהורו להם לנהוג כן, ומאידך בבתי המדרש ובתי הכנסת של החסידים השאירו המנהג שלא לברך בכל יום. וכבר דנו בזה לפני ארבעים שנה ואין דבריהם לפני, אבל לפי זכרוני המחייבים דנו עפ"י הלכה והשוללים דנו על שינויי מנהגים, והביאו מש"כ בזה האחרונים למה אין נו"כ מאות השנים האחרונות באשכנז ומזרח אירופא ומה שדנו אם לשנות בזמנם את המנהג. ועכשיו שלחת לי את מאמרו החשוב ומלא יר"ש ואמונת צדיקים של הרה"ג מוהר"ר חיים מאיר גרינבוים שליט"א בו מצדד להנהיג ברכת כהנים בכל יום.

ב. דבר אחד ברור שזה לא מנהג ש'הנהיגו' אלא מנהג ש'נהיה מאיליו', אחרת ה' בזה משא ומתן בכתובים והיו בזה כתובים בלי צרכי מחקר והתחקות בבחינת ממרחק לחמו. ולכן עלינו להתייחס למנהג זה כמנהג מסוג זה.

ג. וכיון שמנהג זה נראה משונה ויש בו ביטול מ"ע אלא שבחול"ל נהגו כן בארצות אשכנז כמה מאות שנים ובא"י התקבל מנהג הספרדים לברך כל יום וגדולי ישראל שבחוהו מאד במשך הדורות, ממילא שיקול הדעת אם לשנות תלוי בהשקפות ודעות איך להסתכל על שינויים במנהגים ומנהגי מקומות אם להתאימם להלכה הצרופה או 'לא משנים דברים', ומזה נוצרו שני הגישות בחיפה לפני כמה עשרות שנים. האשכנזים והליטאים שינו את המנהג והתאימוהו להלכה והחסידים נשארו בכלל 'לא משנים' אף שע"פ הלכה לברך עדיף.

ה. וארשה להעיר על פרט אחד ממאמרו החשוב בעניין נסיונו להתחקות אחר מקור המנהג. לא הוזכר במאמרו רמז מהכלים שדרכם חוקרים מקור והתהוות מנהג כזה. במאמרו מביא סברות והשקפות מלאי אמונת צדיקים וכו' ולפיהם מנסה להטעים טעם יפה למנהג זה ואלה הם טעמים יפים לבדיעבד אבל לא להתהוות המנהג. לחקירת התהוות מנהגים כאלה יש כלים משלהם ע"י בדיקת סידורים [הערות שנכתבו בסידורים בכתב יד], מכתבים, ספרים, מודעות בבתי כנסת, נוסעים ממקום למקום וכו'. ועוד לא ראיתי מי שעשה מלאכת אומן בזה. אני מציע לך אם הזמן יתן לך לעשות עבודה כזו עם כלים אלו ועוד כאלה ובזה תוסיף לקח במנהג זה והתהוותו שגם הוא תורה וללימוד צריכה.

תשיד | מכתבי הרבנים שליט"א _____ בירור הלכה ומנהג

ד. ואעתיק מה שכתבתי לאחד ממוריצי ומעריצי התכלת לפני כמה שנים:

לכבוד הרב... שליט"א

שוכ"ט

א. מה שלא נתקבל בציבור הרחב שומרי תומ"צ קלה כבחמורה ומדקדקין במצות אינו משום שיש ערעור על אמיתות התכלת. אדרבה הראיות שמביאים לזהו חלזון המורקס כחלזון התכלת נראה שהדברים נכונים שזוהי תכלת של תורה. והדברים משכנעים ומדברים בעד עצמם למי שעובר על דבריהם ודברי זולתם.

ב. וטעם רוב גדולי ישראל שאינם משתמשים בזה אינו משום שמפקפקים באמיתת העניין, אלא משום שבמאתיים שנה האחרונות נקבע כהרגשה פנימית שלא משנים דברים גם אם מן הדין הי' צריך להנהיגם או לשנותם וזה כהגנה נגד מהרסים המנסים לשנות ולהתאים וכו'. ועד כדי כך נקבע עקרון זה שיש כח בדעת תורה זה לעקור דבר מה"ת כמו מצות תכלת. הכלל, שגם שינוי לטובה רואים חכמי התורה לתחילת פירצה שאחריתה מי ישורנו. ודבר זה הוא בבחינת יכולים חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. [וכסמך לגישתם אומרים מי

אומר שזה נכון אולי גם זה לא נכון וזה בבחינת לא מגלין טעמי'] ואף שהיו מהגדולים שנהגו בתכלת ראדזין כמו שידוע מהמהרש"ם ועוד, הם לא עשו כן אלא לעצמם בצינעא אך לא הנהיגו כן לציבור.

ג. גם מה שמצינו כמה מנהגים שהשתנו כמו הכרעת ההלכה בזמני שקיעה"ח שבפולין והונגרי' נהגו כשיטת ר"ת בצה"כ **ולא נשאו כפים בכל יום** ועוד, ולפני המלחמה נשתנו המנהגים והפסיקו לנהוג כר"ת בפולין וכן בארה"ב. זה התחיל אחרי מלחמת עולם הראשונה שנעקרו קהלות ונתיישבו מחדש וכן בארה"ב שהתחילו להתייסד קהלות חדשות מלפני למעלה ממאה וחמישים שנה כשהתחילה ההגירה הגדולה מרוסיה לארה"ב. [כפי שיש לראות שינוי זה בלוחות הישנים שיצאו כל שנה]. כל זה לא עשו אלא כשנעשו קהילות חדשות ויסדו מנהגים חדשים, אך קהילות ישראל שנשארו במקומם נזהרו מאוד מהשינויים ותחושת גדולי ישראל האמיתיים תורה היא וזהו קיום רצונו ית"ש. (ואכן בקהילות חדשות כדוגמת הציבור הדת"ל הם מחזיקים במצוה זו).

ה. נחזור למנהג זה שכפי שכבר כתבנו אינו מנהג ש'הנהיגו' אלא מנהג ש'התנהגו' מאיליו. מנהג כזה בשינוי סביבה ונסיבות ובמקרה שלנו שהתחילו להתפלל ברחובות ומרפסות וחצרות ושם היו כמה מניני חצרות שנשארו כפיהם במשך כמה חדשים כמו ויזניץ עפ"י הוראת רב קהלתם ומנינו של הגאון ר' בערל שליט"א ועוד מנין

ו. ההדגשה לא במכתב המקורי.

ז. כוונתי למלחמות עולם השניה.

ח. וזה יש לראות בלוחות שיצאו בפולין לפני המלחמה ובארה"ב מתחילת ייסוד הקהילות.

שמחת תורה _____ בדבר נשיאת כפיים בכל יום בעיר חיפה ת"ו | תשטו

של חסידים, או משום שחלק גדול מכל ציבור כזה הם מנושאי כפים בכל יום וגם אלו שהם מציבורי החסידים הרגישו שבזמן כזה ברכת כהנים לברך את ישראל כל יום היא במקומה ובעתה וזמנה. דומני שבזה כיון שעלה שוב לא ירד גם לקהילות החסידים, בפרט כמו הרב הכותב שליט"א וכאלה שהם קהלה חדשה שלימה ממרכז הארץ שנהגו לברך כל יום. ויותר מזה, להרב הכותב הרגשתו הוא להיפך שהוא מבטל מנהג של קיום עשה בכל יום. ובלשון אחר, לפי החשבון יש לשער שכמחצית האשכנזים בחיפה כבר נושאים כפיהם ובבתי המדרש שיש שם מנינים אחד אחרי השני יש הרבה מנינים ואולי רובם שמברכים לא יהי' ברכת כהנים נרגש כשינוי מנהג.

1. אני חייב לציין שבצפת ששם מקור המנהג לברך רק בשבת, הייתי בצפת לפני שנים ובביהמ"ד לעלוב (שזה מנין חסידי והאדמו"ר זצוק"ל התפלל שם) נושאים כפים כל יום. וכנראה האדמו"ר זצוק"ל שהי' מדקדק בהלכה וידע מנהגי צפת לא ראה בזה מנהג קבוע שכל מי שמגיע ומייסד ביהמ"ד אמור לנהוג כן. ואולי יש שם עוד בתי מדרש חסידיים כאלה.

2. לכן הרגשתי נוטה שבחזרה לבתי המדרש כדאי להמשיך לברך בכל יום כמו שנהגו הרבה בחצרות ומרפסות וכיון שעלה שוב לא ירד.

וגם אם לא כל מניני החסידים יתחילו מנהג חדש זה אפשר להתחיל. אף מנהג חדש לא ננהג בבת אחת אלא טיפין טיפין.

וכן בביהמ"ד פני מנחם החדש בחיפה ת"ו דעתי נוטה להתחיל עם נשיאת כפיים. וכמובן איני אומר קבלו דעתי ומה שיחליטו רבני כל ציבור וראשיו "כן תעשו לדורות".

מנחם מענדל הכהן שפרן

תשטז | מכתבי הרבנים שליט"א _____ בירור הלכה ומנהג

מכתב הרב דקהילתנו הגאון רבי בצלאל וקסלשטיין שליט"א

תמוז תש"פ

בה"י

לאנ"ש מתפללי ביהח"ס פני מנחם בחיפה הי"ו
אחרי דרישת שלומכם הטוב כמשפט לאוהבי שמו.

במענה לשאלתכם איך לנהוג בעניין ברכת כהנים בחיפה, לאחר שב"ה התחדשו המניינים
בבתי הכנסת אחרי התקופה שהם היו סגורים בתקופת הקורונה.

בבירור שיטות הפוסקים הראשונים בעניין נשיאת כפים בכל יום אין להאריך, שכבר
כתב הגר"ז בסימן קכ"ח סעיף נ"ז אחר שהביא את הטעמים שאמרו הפוסקים
למה בחו"ל נושאים כפים רק ביו"ט במוסף וז"ל: וכל טעמים אלו ליישב המנהג, אף שאין
בהם כדאי לבטל מצות עשה של תורה, מ"מ כשאין קוראים כהנים אינם עוברים כלום, אבל
מ"מ ישר כחם של בני ארץ ישראל וסביבותיהם שנושאים כפיהם בכל יום כתיקון חכמים,
ומקימים ג' מצות עשה בכל יום. עכ"ל.

והנה בגליל יש מנהג קדום שלא ברור מי יסדו שנושאים כפים רק במוסף בשבת.

ובחיפה כנראה כיון שתחילת הישוב היה מבני הגליל גם נהגו כן, וכבר כתב הגאון רבי
חיים מאיר גרינבוים שליט"א מכתב מלא טעם שאין זה נחשב למנהג המחייב.

והרב מונק זצ"ל רצה להנהיג בחיפה שיישאו כפים בכל יום, ודעת רבינו אדמו"ר הבית
ישראל זצוק"ל נטה לזה, רק ענה לו שצריך שכל הקהילות יחד ישנו, ולא שיהיו
חילוקי מנהגים בין הקהילות.

והנה לאחר פטירת הבית ישראל זי"ע נשתנתה המציאות שחלק מהקהילות בחיפה
נושאים כפים כל יום, וכבר אין מנהג אחיד.

ועכשיו בתקופה שבתי הכנסת היו סגורים, בחלק מהמניינים במרפסות נשאו כפים כל
יום.

וכבר כתוב בשבט הלוי חלק ד' תשובה ע' לגבי נשיאת כפים בחיפה, שאם שינו מהמנהג
ונשאו כפים כל יום, צריך להמשיך במנהג.

וכבר הורה כעת הגרמ"מ שפרן שליט"א שכיון שעלה שוב לא ירד.

ולכן נכון לנהוג כן למעשה.

ידידכם בלוי"נ

בצלאל וקסלשטיין

